

Aleg. 267

Sprawozdanie

Komisji gospodarstwa krajowego z przedłożenia Wydziału krajowego
o melioracjach.

Wysoki Sejmie!

Przedmiotem obecnego sprawozdania Wydziału krajowego są wyłącznie sprawy, odnoszące się do publicznych i prywatnych melioracji.

O regulacji rzek kanałowych i o budowie dróg wodnych przedłożył Wydział krajowy osobne sprawozdania, które przydzielone zostały komisji wodnej.

Komisja gospodarstwa krajowego badając czynności Wydziału krajowego, w rzezonem sprawozdaniu melioracyjnem przedstawione, przedkłada Wysokiemu Sejmowi następujące uwagi i wnioski:

I. W sprawie wykonania uchwał sejmowych.

1. Jak już w zeszłorocznem sprawozdaniu komisja zaznaczyła, projekt ustawy o kolmatacyi bagien naddniestrzańskich uzyskał sankcyę cesarską 29. maja 1903, mimo to przedsiębiorstwo to, którego Wysoki Sejm domagał się od r. 1876, nie weszło jeszcze w życie.

Wydział krajowy podnosi w sprawozdaniu, że projekt rozporządzenia wykonawczego do tej ustawy przesłał c. k. Namiestnictwu odezwą z 8. stycznia 1904 l. 56.807, tudzież iż projekt statutu spółki wodnej wraz z operatem konkurencyjnym udzielił teje władzy odezwą z 20. sierpnia 1904 l. 21.166 z wnioskami: na udzielenie koncesyi na budowę, zawiązanie przymusowej spółki wodnej i na rozpoczęcie robót z wiosną r. 1905.

W temże sprawozdaniu przytacza Wydział krajowy (na str. 123 i 126), iż rząd wstawił do budżetu państwowego na r. 1903 i 1904 pierwsze dwie raty 40% zasiłku państwowego po 80.000 koron, jednakże do preliminarza funduszu krajowego na r. 1905 Wydział krajowy nie wstawił pierwszej raty datku krajowego, wynoszącej 80.000 koron. Wobec tego tak pożądana i tak długo oczekiwana melioracya nie mogłaby być rozpoczętą w r. 1905, gdyż rząd nie wypłaciłby zasiłku państwowego, dopóki Wysoki Sejm nie uchwali datku krajowego.

W tej sprawie nie przedkłada komisya konkretnego wniosku, gdyż o ile jej wiadomo, komisya budżetowa wstawiła już do preliminarza krajowego na r. 1905 pierwszą ratę 40% datku krajowego na tę melioracyę.

2. Z uchwalonych przez Wysoki Sejm projektów ustaw o przedsiębiorstwach melioracyjnych nie otrzymało dotąd sankcyi pięć projektów, mianowicie: o regulacyi Pełtwi, o regulacyi potoków Sołotwy i Rokitny, o obwałowaniu lewego brzegu Wisły od stacyi kolejowej w Grzegórzkach do ujścia Białuchy, o podwyższeniu lewego wału nadwiślańskiego od ujścia Białuchy do granicy państwa i wreszcie prawego wału między Podgórzem a Niepołomicami.

Z przedstawionych przez Wydział krajowy powodów, dla których c. k. Rząd nie przedłożył projektów do sankcyi, wynika, że usunięcie przeszkód zawisłem jest wyłącznie od organów c. k. Rządu centralnego, które sprawy tak wielkiej doniosło-

ści dla kraju traktują zbyt powolnie. Szczególnie projekty o uzupełnieniu obwałowania Wisły zasługiwały na osobliwszą uwagę.

Zeszłoroczna powódź, która przyprawiła kraj o milionowe straty, winna była być zdaniem komisji dostatecznym bodźcem dla c. k. Rządu centralnego do pospieszniejszego działania, ażeby kraj co rychlej zabezpieczyć od ponownej takiej klęski.

Na ostatniej sesji uchwalili Wysoki Sejm trzy powyżej wzmiankowane projekty ustaw, mające na celu ochronić od powodzi dolinę Wisły poniżej Krakowa, która w ostatnich latach pięciu trzykrotnie (w r. 1899, 1902 i 1903) dotknięta została wylewem i zawotował datki kraju w przekonaniu, że roboty będą mogły być rozpoczęte w r. 1904; tymczasem ze sprawozdania Wydziału krajowego Komisya gospodarstwa krajowego dowiaduje się, że c. k. Ministerstwo rolnictwa nie mogło jeszcze zająć stanowiska wobec przedłożonych projektów uzupełnienia obwałowania doliny Wisły, albowiem centralne biuro hydrograficzne nie ukończyło jeszcze studyów nad ilością wielkiej wody z r. 1903, których wynik niezbędnym mu jest do oznaczenia wzniesienia korony wałów, i dlatego też nie mogło rzeczzone ministerstwo przedłożyć projektów ustaw do sankcyi, ani też asygnować przypadających na skarb państwa 50% datków.

Gdy w analogicznym wypadku po powodzi w r. 1882 w Tyrolu, która się wydarzyła w miesiącu wrześniu i październiku, c. k. Rząd w przeciągu pół roku potrafił przygotować i zatwierdzić plany regulacyjne, tak iż odnośne projekty ustaw weszły w życie dnia 13. marca 1883, Komisya gospodarstwa krajowego wyrazić musi ubolewanie, że sprawa tak wielkiej wagi, jak zabezpieczenie okolicy Krakowa od powodzi, nie została mimo upływu całego roku od powodzi lipcowej w r. 1903 przez c. k. Rząd centralny załatwioną, i proponuje Wysokiemu Sejmowi do uchwalenia poniżej zamieszczone rezolucye

3. Także uchwała Wysokiego Sejmu z 2. listopada 1903 w sprawie uzyskania kredytu na melioracye prywatne nie doczekała się załatwienia ze strony c. k. Rządu.

Wydział krajowy przedstawił c. k. Ministerstwu rolnictwa w wyczerpującym memoryale plan akcyi, mającej na celu przyspieszenie melioracyj w kraju i zażądał wyznaczenia w budżecie państwa odpowiedniej kwoty, któraby służyła na oprocentowanie i amortyzacyę pożyczki przez kraj na ten cel zaciągnąć się mającej.

Pożyczka miałaby wynosić najwyżej pięć milionów koron i miałaby być zrealizowaną w ciągu lat dziesięciu, corocznie w kwocie 500.000 koron. Z niej udzielałby Wydział krajowy za ubezpieczeniem bezprocentowych pożyczek, zwrotnych w latach dziesięciu, tym właścicielom gruntów, którzyby zamierzali wykonać melioracye na podstawie planów przez krajowe biuro melioracyjne sporządzonych lub skontrolowanych.

Na memoryał ten nie otrzymał Wydział krajowy żadnej odpowiedzi.

Komisyja gospodarstwa krajowego podnosząc tę ważną dla rolnictwa sprawę, pragnie zaznaczyć, iż uznaje podjęte przez Wydział krajowy starania za odpowiednie i wyraża przekonanie, iż Wydział krajowy nie spuści tej sprawy z oka, lecz starać się będzie o doprowadzenie jej do skutku.

3. W sprawie wyzyskania sił wodnych do celów motorycznych Wydział krajowy zarządził przeprowadzenie odpowiednich studyów i zebranie potrzebnych dat, które to czynności są w toku. Zażądany na ten cel kredyt w dotychczasowej wysokości 10.000 koron uznaje komisya za usprawiedliwiony.

4. Jak w poprzednich latach wykazuje Wydział krajowy i obecnie, dla których przedsięwzięciom nie zostały jeszcze zorganizowane przymusowe spółki wodne. Na teraz zalegają sprawy zawiązania trzech spółek, mianowicie: dla regulacyi Bugu, dla regulacyi potoku Pustej i dla regulacyi potoków Sołotwy i Rokity.

W tej mierze zaznaczyła Komisya gospodarstwa krajowego już w zeszłorocznym sprawozdaniu, że w wypadkach spostrzeżonej powolności ze strony lokalnych władz politycznych winien Wydział krajowy odwołać się do c. k. Prezydium Namiestnictwa i do jego odezwy z dnia 8. listopada 1902. l. 11.069, zakomunikowanej Wydziałowi krajowemu w załatwieniu rezolucyi Wysokiego Sejmu z 11. lipca 1902. — W piśmie tem zapowiedziało c. k. Prezydium, że sprawy, dotyczące się projektów melioracyjnych będą załatwiane, o ile możności przed wszystkimi innymi.

Komisya sądzi więc, że w przytoczonych wyżej wypadkach winien Wydział krajowy skorzystać ze wskazówki c. k. Prezydium Namiestnictwa, oraz dla przyspie-

szczenia sprawy zażądać czasowego przydzielenia sił powiatowym władzom politycznym z c. k. Namiestnictwa.

6. W sprawie spółki wodnej dla regulabyi Wisłoka i Pielnicy, wykonał Wydział krajowy w zupełności uchwały Wysokiego Sejmu z 14. i 31. października 1903., przyczem odpisał spółce zaległe odsetki zwłoki od pożyczek w funduszu pożyczkowym dla spółek wodnych w kwocie 127.200 koron zaciągniętych, a kwotę 37.706 koron wynoszące. Nadto na pokrycie dodatkowo wykrytego niedoboru w kosztach budowy w kwocie 16.024 koron 66 groszy wyjednał Wydział krajowy u c. k. Rządu dodatkowy zasiłek w wysokości 30%, t. j. w kwocie 4.807 koron 43 groszy i taki sam zasiłek wstawił do preliminarza funduszu krajowego na r. 1905., resztę zaś pokrycia niedoboru miała obmyśleć spółka wodna.

Wreszcie ofiarował się Wydział krajowy z gotowością udzielenia spółce pożyczki na uporządkowanie stanu finansowego spółki, jeżeli zaciągnięcie jej spółka wodna uchwali.

Pomimo tych ofiar ze strony kraju spółka, według sprawozdania Wydziału krajowego, nie przystąpiła do uporządkowania swoich finansów i w tym celu nie zwołała nawet walnego zgromadzenia.

Widocznem jest, iż Wydział Spółki zadań swoich nie spełnia i dlatego zdaniem Komisji, winien Wydział krajowy wdrożyć energiczną akcyę, w celu uzdrowienia stosunków spółki.

II. W sprawie postępu budowy przy ustawowych przedsiębiorstwach melioracyjnych w r. 1902. i 1903.

Wynik postępu budowy przy dwudziestu wykonywanych przedsiębiorstwach publicznych uznaje komisya w wymienionym okresie czasu jako normalny.

Znaczniejsze zaoszczędzenia w preliminowanych kosztach budowy wykazał Wydział krajowy: przy obwałowaniu lewego brzegu Wisły w powiecie krakowskim, prawego brzegu Wisły między Podgórzem a Niepołomicami, tudzież przy obwałowaniu Wisły w powiecie dąbrowskim, dalej przy regulacyi Bugu i górnego Dniestru; przekroczenia zaś przy regulacyi Biały, sekyi grybowskiej, rzeki Nowego Brnia i Gnilej Lipy. Przekroczenia, które wynikły bądź to z powodu potrzeby wykonania dodatkowych obiektów, bądź z powodu wykupna gruntów, których wartość znacznie się podniosła, bądź wreszcie z powodu potrzeby wykonania robót konserwacyjnych, uznała Komisya za dostatecznie usprawiedliwione.

Przy przedsiębiorstwach, prowadzonych przez sekcyą samborską dla zabudowania potoków górskich, jakoteż przy tych przedsiębiorstwach krajowych, które prowadzone są przez organa techniczne c. k. Namiestnictwa, wykazuje Wydział krajowy tylko postęp budowy i koszt robót, nie wykazuje zaś, o ile koszt wykonania mieści się w granicach preliminarza.

Komisya gospodarstwa krajowego nie ma przeto dostatecznej podstawy do ocenienia, czy roboty prowadzone są ekonomicznie i zgodnie z kosztorysem, i dlatego zwracając uwagę Wydziału krajowego na ten brak i niedokładność, wyraża życzenie, ażeby na przyszłość postarał się Wydział krajowy o potrzebne daty, dające dokładny obraz o postępie i kosztach tych robót. Nadto przy przedsiębiorstwach prowadzonych przez c. k. Namiestnictwo zauważyła Komisya dwie następujące usterki:

1. brak sprawozdań o postępie robót za rok 1903. przy wszystkich trzech przedsiębiorstwach przez tę władzę prowadzonych, t. j. przy regulacyi Dniestru między Rozwadowem a Żurawnem, przy regulacyi Soły i regulacyi Łomnicy, tudzież

2. niezgodność zamknięć rachunkowych za r. 1902. z wykazanymi przez c. k. kierownictwa budowy wydatkami.

Co do braku sprawozdań z ostatniego okresu budowy nadmienia Wydział krajowy, iż kilkakrotnie urgował c. k. Namiestnictwo o przedłożenie, lecz bezskutecznie. Komisya sądzi, że należy, aby Wydział krajowy w razach zwłoki odnosił się do c. k. Prezydium Namiestnictwa, które niewątpliwie wywrze odpowiedni nacisk celem przyspieszenia sprawy.

Uderzającą jest druga usterka, mianowicie niezgodność zamknięcia rachunków z wydatkami przez c. k. kierownictwa budowy wykazanymi, a już wprost niezrozumiałem jest wyjaśnienie tej niezgodności tem, że jest rzeczą niemożliwą, ażeby

należytości za roboty lub dostawy wykonane w ostatnich miesiącach roku zostały jeszcze w tym samym roku asygnowane i wypłacone.

Nie jest rzeczą Komisji gospodarstwa krajowego wskazywanie sposobu, w jaki ma być zamknięcie rachunkowe zestawiane, a względnie w jaki sposób mają być urządzone wypłaty należytości, jest wszakże zdania, że jeżeli Wydział krajowy może przedłożyć zamknięcie rachunkowe zgodne z kosztami wykazanymi przez kierowników budowy, to tego samego dokonać może i c. k. Namiestnictwo.

Komisya gospodarstwa krajowego zwraca tedy uwagę Wydziału krajowego na tę niewłaściwość i nie wątpi, że Wydział krajowy doloży starania, aby zamknięcia rachunkowe przedstawiły rzeczywisty stan kosztów w danym roku, lub aby przynajmniej obejmowały wyjaśnienie różnic, jakie zachodzą pomiędzy zamknięciem a kosztami budowy, gdyż inaczej dla braku takiego porównania nie można sobie wyrobić jasnego poglądu o rzeczywistym stanie funduszu budowy.

Dział wreszcie o czynnościach biura melioracyjnego nie nastrocza komisji żadnych uwag. Prace tego biura są jak zwykle zadowalniające.

III. Nowe przedsiębiorstwa melioracyjne.

Wydział krajowy przedkłada projekty trzech ustaw o nowych przedsiębiorstwach melioracyjnych. Mianowicie:

1. o regulacji rzeki Wereszycy z dopływami,
2. o uzupełnieniu regulacji Wisłoka i Pielnicy, i
3. o osuszeniu bagien rzemieńskich.

Pierwsze przedsiębiorstwo jest wynikiem programowej uchwały Wysokiego Sejmu z 13. lutego 1894 i ma na celu ochronę od zalewu i osuszenie 7.136 morgów, położonych w 21 gminach i obszarach dworskich w powiatach rudeckim i gródeckim.

Koszt wykonania robót obliczony jest na 2,060.223 koron 46 groszy, a gdy w kosztach tych partycypuje fundusz regulacji górnego Dniestru z kwotą w kosztorysie Dniestru na korekcją ujścia Wereszycy przewidzianą 20.223 K 46 groszy, przeto pozostaje do pokrycia 2,040.000 koron.

Regulacya ta ma być wykonaną jako przedsiębiorstwo przymusowej spółki wodnej, pod zarządem Wydziału krajowego, przy współudziale w kosztach kraju i państwa po 40%, zaś przymusowej spółki wodnej 20%.

Gdy wykonanie robót rozłożonem jest na lat dziesięć począwszy od czasu wydania konsensu na budowę i zawiązania spółki wodnej, wypadnie roczny datek kraju i państwa po 81.600 koron, datek zaś spółki wodnej 40.800 koron.

Z uwagi na wykazaną w sprawozdaniu Wydziału krajowego rentowność tego przedsiębiorstwa oraz z uwagi, że przedłożony projekt ustawy jest tylko wykonaniem programowej uchwały Wysokiego Sejmu wyżej powołanej, komisya gospodarstwa krajowego godząc się z tym projektem, przedkłada go Wysokiemu Sejmowi do uchwalenia.

Drugi projekt o uzupełnieniu regulacji Wisłoka i Pielnicy z dopływami przedkłada Wydział krajowy także w wykonaniu uchwał Wysokiego Sejmu z 6. lipca 1901 i 31. października 1903.

Koszt tej uzupełniającej regulacji, która ma na celu ochronę od zalewu bardzo urodzajnych gruntów na tak zwanem „Podolu sanockiem“, obliczony na 780.000 koron, proponuje Wydział krajowy ze względu na górski charakter rzeki Wisłoka i dopływów pokryć po połowie z funduszu krajowego i z państwowego funduszu melioracyjnego.

Roboty miałyby być wykonane w ośmiu latach po ustawowem zapewnieniu przedsiębiorstwa, co prawdopodobnie nastąpić może dopiero w r. 1906 roczna więc rata datku kraju i państwa wynosiłaby po 48.750 koron.

Komisya gospodarstwa krajowego aprobeuje wnioski Wydziału krajowego i w tej mierze przedstawia Wysokiemu Sejmowi poniżej zamieszczony projekt ustawy do uchwalenia.

Trzecie przedsiębiorstwo „osuszenia bagien rzemieńskich“ ma na celu odwodnienie 2.172 hektarów zabagnionych gruntów w 4 gminach katastralnych powiatu mieleckiego kosztem 304.000 koron.

Przedsiębiorstwo to ma być wykonane jako przedsiębiorstwo zawiązanej już spółki wodnej przy współudziale w kosztach ze strony kraju, państwa i spółki wo-

dnej po $33\frac{1}{3}\%$ w ciągu lat czterech tak, iż roczna rata datku wynosiłaby po 25.333 koron 33 gr.

Na r. 1905 Wydział krajowy ze względu na niepomysłny stan finansów krajowych nie wstawił jednak pierwszej raty zasiłku krajowego, roboty wszakże będą mogły być rozpoczęte na rachunek datku spółki, skoro ustawa przyjdzie do skutku.

Gdy konsens na tę meliorację jest już wydany i spółka wodna uznana jako prawnie istniejąca, komisya zgodnie z wnioskiem Wydziału krajowego proponuje Wysokiemu Sejmowi przedstawiony poniżej projekt ustawy do uchwalenia.

IV.

Na popieranie mniejszych robót melioracyjnych w r. 1905 prelinuje Wydział krajowy zasiłki $33\frac{1}{3}\%$ w ogólnej sumie 285.121 koron.

Każdą pozycję wydatku na ten cel znalazła komisya dostatecznie uzasadnioną, jak niemniej prelinowany w łącznej sumie 5.700 koron wydatek na popieranie doświadczeń z kulturą torfowisk.

W tych ostatnich wydatkach proponuje Wydział krajowy między innymi na nawozy sztuczne na grunta włościańskie w perymetrze bagien Stojanowskich i Olekskich kwotę 2.000 koron. Komisya gospodarstwa krajowego sądzi, iż dobrodziejstwo udzielania zasiłków w formie nawozów sztucznych należy rozszerzyć także i na inne okolice kraju i dlatego proponuje zmianę stylizacji punktów 9. i 10. ustępu III. wydatków preliminarza, jak następuje:

„9. na nawozy sztuczne na torfiaste grunta włościańskie do dyspozycji Wydziału krajowego . . . 2.000 koron“ i prosi Wysoki Sejm o przyjęcie tej zmiany.

Na drenowanie gruntów włościańskich wstawił Wydział krajowy do preliminarza V. ratę (z 10-lecia) w kwocie 50.000 koron i zarazem zaznaczył, że dotacya ta jest już teraz niewystarczającą. Biuro melioracyjne opracowało bowiem 28 projektów drenowań gruntów włościańskich, których koszt na 429.861 koron obliczony wymaga zasiłku z funduszu krajowego w sumie 143.287 koron. Ta kwota zasiłku nie znajduje jednak pokrycia w wyznaczonej na ten cel dotacyi po koniec r. 1910.

Komisya gospodarstwa krajowego sądzi, iż mimo obecnie niepomysłnego stanu finansów krajowych, Wysoki Sejm nie może się uchylać od dalszej ofiarności na cel, który ma nietylko ekonomiczne ale i społeczne znaczenie dla kraju i dlatego proponuje do uchwalenia wezwanie do Wydziału krajowego, by na r. 1906 przyszedł z wnioskiem na odpowiednie zwiększenie tej dotacyi.

V. Udział kraju w państwowym funduszu melioracyjnym.

Tytułem zasiłków z państwowego funduszu melioracyjnego przypadło na przedsiębiorstwa galicyjskie w ostatnich sześciu latach

w r. 1899.	. . . . .	28·6 ‰
„ „ 1900.	. . . . .	21·72 „
„ „ 1901.	. . . . .	20·129 „
„ „ 1902.	. . . . .	18·39 „
„ „ 1902.	. . . . .	25·68 „
„ „ 1904.	. . . . .	23·36 „

w stosunku do całej sumy w pomienionych latach na wszystkie przedsiębiorstwa w całym państwie prelinowanej.

Zestawienie to wykazuje, że udział kraju naszego w stosunku do jego obszaru ($26·16\%$) i potrzeb (powierzchnia gruntów uprawnych 4,680.001 ha = $34·12\%$) jest stanowczo za słaby. Zwiększenie tego udziału zależy z jednej strony od ofiarności Wysokiego Sejmu na cele przedsiębiorstw melioracyjnych, z drugiej strony od uznania c. k. Rządu centralnego.

Komisya gospodarstwa krajowego, czyniąc o tem wzmiankę, pragnie zaznaczyć tylko konieczną potrzebę korzystania w większym stopniu z państwowego funduszu melioracyjnego; mając jednak na względzie obecne finansowe położenie kraju, komisya nie może na teraz przedstawić Wysokiemu Sejmowi konkretnych w tym celu wniosków.

VI.

Komisji gospodarstwa krajowego przedzielone zostały następujące petycje do tego działu odnoszące się:

1. Ls. 118. Wydziału powiatowego w Grybowie o przyznanie zasiłku w kwocie 5.900 koron na pokrycie 30% datku na regulację potoku Siekierzanki.

Gdy Wydział krajowy wstawił już do preliminarza wydatków krajowych na r. 1905 zasiłek kraju w wysokości 35% sumy kosztorysowej w kwocie 6.895 koron, komisya gospodarstwa krajowego nie znajduje uzasadnionego powodu do dalszej ofiary z funduszu krajowego, zwłaszcza, iż powiat może na ten cel zaciągnąć pożyczkę z funduszu pożyczkowego dla spółek wodnych, i proponuje przejście nad nią do porządku dziennego.

2. Ls. 986 gmin Stupnica i Kotowanie powiatu samborskiego o lokalną regulację Bystrzycy.

3. Ls. 528. Rady powiatowej rzeszowskiej o utworzenie ekspozytury biura melioracyjnego w Rzeszowie;

4. Ls. 1.400 Ignacego Bernacika w Gromcu o zmianę trasy wału nadwiślańskiego;

5. Ls. 1.410 gminy Kluszkowce o zabudowanie potoku Lubień;

6. Ls. 1.456 gminy Mikluszowice o zmianę trasy regulacji i obwałowania Raby. Z uwagi, że dla oceny tych petycji potrzebne są szczegółowe badania, proponuje komisya odstąpienie ich Wydziałowi krajowemu do zbadania i załatwienia.

7. Ls. 1.266 gminy Nieszkowice małe i dziewięciu innych gmin powiatu bocheńskiego o przyspieszenie regulacji Raby.

Gdy regulację tej rzeki prowadzi c. k. Namiestnictwo przy 60% udziale w kosztach państwowego funduszu kanałowego i 40% datku kraju, proponuje komisya odstąpić tę petycję c. k. Rządowi.

Na podstawie powyższego sprawozdania Komisya gospodarstwa krajowego wnosi:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

I. Sprawozdanie Wydziału krajowego z dnia 2. września 1904 l. 80.701 o melioracjach Sejm przyjmuje do wiadomości.

II. Sejm przyznaje na popieranie mniejszych robót melioracyjnych w myśl uchwały swej z dnia 26. listopada 1889 w rubryce IX. pozycyi 267 wydatków na rok 1905 następujące zasiłki:

a) na konserwację osuszenia bagien Rudnickich (do r. 1908)	2 800 K
b) na konserwację osuszenia bagien Stojanowskich (do r. 1914)	1 200 „
c) na drenowanie gruntów włościańskich, V. rata (z 10 lecia)	50.000 „
d) na zabudowanie potoków Bzinka i Szabelnia w pow. Żółkiewskim (zasiłek dodatkowy)	10.000 „
e) na regulację potoku Szkła pod Łazami i Charytanami, II. rata (z 3-lecia)	6.389 „
f) na osuszenie gruntów w gminie Włodzimircze (pow. Żydaczów), II. rata (ostatnia)	7.500 „
g) na ustalenie usuwisk górskich w gminach Młynne i Jaworzna pow. Limanowski	15.250 „
h) na zabudowanie potoku Buczynka w pow. Chrzanowskim	17.000 „
i) na zabudowanie potoku Psarka w pow. Chrzanowskim, I. rata (z 2-lecia)	17.200 „
k) na zabudowanie potoku Wątrobowego w dorzeczu Skawy	8.000 „
l) na regulację potoku Paleczki	4.500 „
m) na zabudowanie potoków Harbutówki i Gościbki w pow. Myślenickim, I. rata (z 3-lecia)	12.100 „
n) na zabudowanie potoku Łopusznianki w gminie Łopuszna (pow. Nowy Targ) I. rata (z 2 lecia)	17.250 „
o) na zabudowanie potoku Czerwonego w gminie Grybów, I. rata (z 3-lecia)	7.050 „
p) na zabudowanie potoku Kąśnianki w powiecie Grybowskim	6 895 „
r) na przedłużenie kanału Malińskiego w gminach Tuszów i Chorzaków (pow. Mielec)	10.131 „

s) na osuszenie pastwisk w gminie Radomyśl nad Sanem (pow. Tarnobrzeg)	4.600	K
t) na wykonanie rowów osuszających w gminie Lisiagóra (pow. Tarnów)	8.816	"
u) na budowę wodociągu w Żmigrodzie	15.333	"
w) na regulację potoków w gminach Gorajowice, Brzyszczyki, Hankówka i Warzyce (pow. Jasło)	12.100	"
x) 30% zasiłek na pokrycie niedoboru spółki wodnej dla regulacji Wisłoka i Pielnicy (w myśl uchwały sejmowej z dnia 31. października 1903)	4.807	"
y) na osuszenie łąk włościańskich w gminie Niemstów (powiat Cieszanów)	4.500	"
z) na osuszenie pastwiska w gminie Szezępłoty (pow. Jaworów)	1.700	"
aa) do dyspozycji Wydziału krajowego	40.000	"
Ogółem	285.121	K

III. Sejm przyznaje na popieranie doświadczeń z kulturą torfowisk w rubryce

IX. poz. 268 wydatków na rok 1905 następujące zasiłki:

1. w Korzenicy	500	K
2. " Grzędzie	500	"
3. " Derewni	500	"
4. " Byszowie	500	"
5. " Jaworznie	200	"
6. " Jadachach	500	"
7. " Rzochowie	500	"
8. " Ohładowie	500	"
9. na nawozy sztuczne na torfiaste grunta włościańskie do dyspozycji Wydziału krajowego	2.000	"
Ogółem	5.700	K

Aleg.

IV. Sejm uchwała załączone % projekty ustaw:

- o regulacji rzeki Wereszycy z dopływami;
- o uzupełnieniu regulacji Wisłoka i Pielnicy z dopływami;
- o osuszeniu bagien Rzemieńskich.

V. Sejm wzywa c. k. Rząd, ażeby jak najrychlej przedłożył do Najwyższej sankcyi projekty ustaw z 24. października 1903:

a) o obwałowaniu lewego brzegu Wisły od stacyi kolejowej w Grzegórkach do ujścia Białuchy;

b) o podwyższeniu lewego wału Wisły od ujścia Białuchy do granicy państwa, i

c) o podwyższeniu prawego wału Wisły między Podgórzem a Niepołomicami.

VI. Sejm poleca Wydziałowi krajowemu, by na zasiłki na cel melioracyi gruntów włościańskich przedstawił wnioski co do podwyższenia dotacyi na rok 1906.

VII. Sejm upoważnia Wydział krajowy do wydatkowania kwot preliminowanych w rubryce IX. dziale B) na rok 1904 do końca lutego 1906, takichże zaś kwot preliminowanych na rok 1905 do końca lutego 1907.

VIII. Nad petycją Ls. 118. Wydziału pow w Grybowie o zasiłek na zabudowanie potoku Siekierzanki, przechodzi Sejm do porządku dziennego.

IX. Petycyę: 1. Ls 986. gmin Stupnica i Kotowanie o regulację Bystrzycy; 2. Ls 528 Rady powiatowej Rzeszowskiej o utworzenie ekspozytury biura melioracyjnego w Rzeszowie; 3. Ls. 1.400. Ignacego Bernacka w Gromcu o zmianę trasy wału nadwiślańskiego; 4. Ls. 1.410. gminy Kluszkowce o zabudowanie potoku Lubień; 5. Ls. 1.457. gminy Mikłuszowice o zmianę trasy regulacyi i obwałowania rzeki Raby, odstępuje się Wydziałowi krajowemu do zbadania i załatwienia.

X. Petycyę Ls. 1.266. dziesięciu gmin powiatu Bocheńskiego o przyspieszenie regulacyi Raby odstępuje Sejm c. k. Rządowi do zbadania i załatwienia.

Przewodniczący:

Gorayski.

Sprawozdawca:

Z. Tarnowski.

I.

Ustawa

z dnia . . . . . o regulacji rzeki Wereszycy z dopływami.

Za zgodą Sejmu Mojego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem rozporządzam, co następuje:

§. 1.

Regulacja rzeki Wereszycy od stawu w Lubieniu wielkim do ujścia do Dniestru wraz z dopływami ma być wykonaną jako przedsiębiorstwo przymusowej spółki wodnej mającej się zawiązać na podstawie § 45. krajowej ustawy wodnej z dnia 14. marca 1875 Dz. u. kraj. Nr. 38., subwencyonowane z funduszu krajowego.

§. 2.

Za podstawę techniczną tej regulacji służyć ma projekt Wydziału krajowego z r. 1903, który preliminuje kosztą robót na 2,040.000 K.

Wydział krajowy zostaje jednak upoważniony do poczynienia zmian w tym projekcie w porozumieniu z Administracją państwa w granicach powyższej sumy kosztorysowej.

§. 3.

Koszta budowy włącznie z wydatkami na utrzymanie w czasie budowy i kosztami zarządu pokryte będą z mającego się w tym celu utworzyć funduszu regulacyjnego.

Do pokrycia tych kosztów mają się przyczynić:

a) fundusz krajowy bezzwrotnym zasiłkiem w wysokości czterdziestu procent preliminowanych kosztów;

b) państwowy fundusz melioracyjny w myśl §. 6. ustępu 2. i §. 4. ustępu 2. a) ustawy z dnia 30. czerwca 1884 Dz. u. p. Nr. 116 bezzwrotnym zasiłkiem w wysokości czterdziestu procent kosztów z zastrzeżeniem konstytucyjnego zezwolenia;

c) wreszcie właściciele gruntów i zakładów, które położone są w okręgu konkurencyjnym przez władze administracyjne oznaczyć się mającym, resztą preliminowanych kosztów budowy, a to w myśl §. 66. kraj. ustawy wodnej z dnia 14. marca 1875 Dz. u. kraj. Nr. 38. według stosunku korzyści, których oczekiwać należy, lub w miarę wielkości niebezpieczeństwa, które ma być usunięte, albo też, o ile rozkład kosztów na tej podstawie nie da się oznaczyć, według wartości tych gruntów i zakładów.

§. 4.

Termin rozpoczęcia i czas trwania budowy, tudzież wysokość i terminu płatności corocznych rat datków kraju, państwa

i stron interesowanych w §. 3. pod c) wymienionych oznaczy Wydział krajowy wspólnie z Administracją państwa.

§. 5.

Dla utrzymania wykonanych robót ma być utworzony oddzielny fundusz.

Fundusz ten składać się będzie:

1. z dochodów uzyskanych z wydzierżawienia skarp Wereszcy i dopływów;

2. z grzywien nakładanych za przekroczenia wodne przy tem przedsiębiorstwie w myśl art. I. ustawy z dnia 4. stycznia 1903 Dz. u. kraj. Nr. 12.;

3. z corocznych datków kraju i prestacyj konkurencyjnych. Dalsze postanowienia co do wysokości datków kraju i prestacyj konkurencyjnych na konserwację oraz co do zarządzeń potrzebnych dla utrzymania wykonanych budowli wydane zostaną w drodze ustawodawstwa krajowego.

§. 6.

Zarząd budowy, oraz funduszu regulacyjnego i konserwacyjnego obejmie Wydział krajowy.

Sposób, w jaki ma być utworzony Wydział spółki wodnej, tudzież liczbę członków tego Wydziału określi statut mający się ułożyć przez władzę polityczną.

Sposób wykonania przedsiębiorstwa i ostateczny kosztorys oznaczyć ma Wydział krajowy w porozumieniu z Namiestnictwem, któremu podobnie jak i stronom interesowanym przyznany będzie wpływ odpowiedni na tok spraw technicznych i ekonomicznych przedsiębiorstwa.

Bliższe szczegóły co do zakresu i sposobu wywierania tego wpływu, oraz co do ewentualnego bezpośredniego współdziałania państwowych organów technicznych przy wykonaniu tego przedsiębiorstwa określi rozporządzenie wykonawcze, które ułoży Wydział krajowy wspólnie z Administracją państwa.

§. 7.

Wykonanie tej ustawy poruczam Mojemu Ministrowi rolnictwa.

II.

U s t a w a

z dnia . . . . . o uzupełnieniu regulacji Wisłoka i Pielnicy z dopływami.

Za zgodą Sejmu Mojego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem rozporządzam, co następuje:

§. 1.

Uzupełnienie regulacji Wisłoka od Beska do Haczowa i potoku Pielnicy od Nowosielec do ujścia z dopływami, która została rozpoczęta na podstawie ustawy z dnia 1. lipca 1886, Dz. u. kraj. Nr. 68 przez przymusową spółkę wodną, ma być wykonane jako przedsiębiorstwo krajowe.

§. 2.

Za podstawę techniczną tej regulacji służyć ma projekt Wydziału krajowego z roku 1904, który preliminuje koszta robót na 780.000 K.

Wydział krajowy jest jednak upoważniony do poczynienia zmian w tym projekcie w porozumieniu z Administracją państwa w granicach powyższej sumy kosztorysowej.

§. 3.

Koszta budowy włącznie z wydatkami na utrzymanie w czasie budowy i kosztami zarządu pokryte będą z mającego się w tym celu utworzyć funduszu regulacyjnego.

Do pokrycia tych kosztów mają się przyczynić:

a) fundusz krajowy bezzwrotnym zasiłkiem w wysokości pięćdziesięciu procent preliminowanych kosztów;

b) państwowy fundusz melioracyjny z zastrzeżeniem konstytucyjnego zezwolenia w myśl §. 6. ustępu 1. ustawy z dnia 30. czerwca 1884 Dz. p. p. Nr. 116. takimże bezzwrotnym zasiłkiem w wysokości pięćdziesięciu procent.

§. 4.

Termin rozpoczęcia i czas trwania budowy, tudzież wysokość i termin płatności zasiłków kraju i państwa oznaczy Wydział krajowy wspólnie z Administracją państwa.

§. 5.

Dla utrzymania wykonanych robót ma być utworzony oddzielny fundusz:

Fundusz ten składać się będzie:

1. z dochodów uzyskanych z wydzierżawienia szkarp Wisłoka, tudzież potoków i rowów;

2. z grzywien nakładanych za przekroczenia wodne w myśl art. I. ustawy z dnia 4. stycznia 1903 Dz. u. kraj. Nr. 12;

3. z corocznych datków kraju i prestacyj konkurencyjnych.

Dalsze postanowienia co do wysokości datków kraju i prestacyj konkurencyjnych na konserwację, co do organizacji obrony grobel i innych zarządzeń potrzebnych dla utrzymania wykonanych budowli wydane zostaną w drodze ustawodawstwa krajowego.

§. 6.

Zarząd budowy, oraz funduszu regulacyjnego i konserwacyjnego obejmie Wydział krajowy.

Sposób wykonania przedsiębiorstwa i ostateczny kosztorys oznaczyć ma Wydział krajowy w porozumieniu z Administracją państwa, której przyznany będzie wpływ odpowiedni na tok spraw technicznych i ekonomicznych przedsiębiorstwa.

Bliższe szczegóły co do zakresu i sposobu wywierania tego wpływu, oraz co do ewentualnego bezpośredniego współdziałania państwowych organów technicznych przy wykonaniu tego przedsiębiorstwa określi rozporządzenie wykonawcze, które ułoży Wydział krajowy wspólnie z Administracją państwa.

§. 7.

Sprzeczne z niniejszą ustawą postanowienia ustawy z dnia 1. lipca 1886 Dz. u. kr. Nr. 68 tracą moc obowiązującą.

§. 8.

Wykonanie tej ustawy poruczam Mojemu Ministrowi rolnictwa.

III.

Ustawa

z dnia . . . . . o osuszeniu bagien Rzemieńskich.

Za zgodą Sejmu Mojego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem rozporządzam, co następuje:

§. 1.

Osuszenie bagien w gminach i obszarach dworskich: Rzemień, Dobrynin, Białybór i Tuszyma powiatu Mieleckiego, które ma być wykonane przez spółkę wodną zawiązaną po myśli §. 52. kraj. ustawy wodnej z dnia 14. marca 1875 Dz. u. kraj. Nr. 38., uznane zostaje za przedsiębiorstwo subwencyonowane z funduszu krajowego.

§. 2.

Za podstawę techniczną tej melioracyi służyć ma projekt Wydziału krajowego z r. 1902, który preliminuje koszta robót na 304.000 K.

Wydział krajowy zostaje jednak upoważniony do poczynienia zmian w tym projekcie w porozumieniu z Administracją państwa w granicach powyższej sumy kosztorysowej.

§. 3.

Koszta budowy włącznie z wydatkami na utrzymanie w czasie budowy i kosztami zarządu pokryte będą z mającego się w tym celu utworzyć funduszu budowy.

Do pokrycia tych kosztów mają się przyczynić:

a) fundusz krajowy bezzwrotnym zasiłkiem w wysokości jednej trzeciej części preliminowanych kosztów;

b) państwowy fundusz melioracyjny w myśl §§. 6. i 4. ustawy z dnia 30. czerwca 1884 Dz. u. p. Nr. 116 bezzwrotnym zasiłkiem w wysokości jednej trzeciej części kosztów z zastrzeżeniem konstytucyjnego zezwolenia;

c) spółka wodna resztą preliminowanych kosztów budowy.

§. 4.

Termin rozpoczęcia i czas trwania budowy, tudzież wysokość i terminu płatności corocznych datków kraju, państwa i spółki wodnej oznaczy Wydział krajowy wspólnie z Administracją państwa.

§. 5.

Wykonanie robót, oraz zarząd funduszu budowy obejmie Wydział krajowy.

Sposób wykonania przedsiębiorstwa oznaczyć ma Wydział krajowy w porozumieniu z Administracją państwa, której po-

dobnie jak i Wydziałowi spółki wodnej przyznany będzie wpływ odpowiedni na tok spraw technicznych i ekonomicznych przedsiębiorstwa.

Bliższe szczegóły co do zakresu i sposobu wywierania tego wpływu, oraz co do ewentualnego bezpośredniego współdziałania państwowych organów technicznych przy wykonaniu tego przedsiębiorstwa określi rozporządzenie wykonawcze, które ułoży Wydział krajowy wspólnie z Administracją państwa.

§. 6.

Dla utrzymania wykonanych robót ma być utworzony oddzielny fundusz, którym zarządzać będzie Wydział spółki.

Fundusz ten składać się będzie:

1. z dochodów uzyskanych z wydzierżawiania szkarp potoków i rowów;

2. z grzywien nakładanych za przekroczenia wodne przy tem przedsiębiorstwie w myśl art. I. ustawy z dnia 4. stycznia 1903 Dz. u. kraj. Nr. 12.;

3. z corocznych datków spółki wodnej, które mają być rozłożone na członków spółki według miary ustanowionej w statucie.

§. 7.

Wykonanie tej ustawy poruczam Mojemu Ministrowi rolnictwa.
